

Mensenrechten in Mexico

pp. 4-5.

Weer of geen weer

pp. 7-9

AKADEMISCHE OVERHEID WIL WERKING PERMANENTE ONDERWIJSKOMMISSIES STIMULEREN

Van POK-voorzitter tot programmadirecteur

De Akademische Raad keurde op 13 november een aantal maatregelen goed die zouden moeten bijdragen tot de versterking van de rol van de voorzitter van de Permanente Onderwijscommissie (POK) en tot een efficiëntere werking van de POK's. De meest in het oog springende wijzigingen zijn de manier waarop de 'programmadirecteur' – de nieuwe term voor de POK-voorzitter – zal worden aangesteld en de compensaties die hij zal krijgen voor het vervullen van deze taak.

Sinds maart vorig jaar heeft de KU Leuven een Onderwijsbeleidsplan waarin de universiteit haar toekomstvisie op het onderwijs aan onze instelling heeft uitgestippeld. Naast de introductie van 'begeleide zelfstudie' als richtinggevend concept, werden ook een tiental aktielijnen geformuleerd om een doelbewuste, globale onderwijsverbetering en -innovatie door te voeren. De belangrijkste hefboomen daarvoor liggen in de faculteiten zelf, waar de POK's een konsipiërende en stimulerende rol moeten spelen. Ook voor de studenten zijn de POK's van groot belang. Het is immers op dit nivo dat de studenten kwantitatief het best vertegenwoordigd zijn.

KANDIDAAT

Frans Lammertyn, Koördinator Onderwijsbeleid aan de KU Leuven, legt uit wat er zal veranderen: "Een eerste wijziging die nu wordt doorgevoerd, is de vervanging van de term POK-voorzitter door programmadirecteur."

POK-voorzitter is geweest na die termijn een half jaar sabbatverlof opnemen. Een tweede vorm van compensatie is dat de POK-voorzitter forfaitair twee jaaruren onderwijsopdracht in zijn dossier kan opnemen." Om de werking van de POK's te optimaliseren, verwacht de academische overheid nu ook dat deze minstens vier maal per jaar vergaderen.

Professor Ludo Melis, POK-voorzitter van romaanse filologie, hoopt dat de POK's

huidige maatregelen stemt goed overeen met de ideeën van de werkgroep: er wordt meer gewicht toegekend aan de POK-voorzitter, zowel intern als naar de fakulteit en de beoordelingscommissies toe."

VORM

De beoordelingscommissies, die zich uitspreken over benoemingen en bevorderingen, moeten steeds de POK-voorzitter

LUDIT - PC-SHOP

NOTEBOOK - PROMOTIE - enkel voor studenten -

Celeron 600MHz
TOSHIBA/Satellite 1710CDS/64MB RAM/6GB HD/4MB
VRAM/128KB cache/12.1" DSTN *

Integr.: FDD + CD-ROM x24/ Stereo Sound System/Speakers/USB
Exp.: 2x PC Card (Cardbus)
Pointing device: AccuPoint
Modem: internal 56K
Windows Millenium NL
MS Office 2000 Pro NL (Word, Excel, PowerPoint, Access and Publish)
Battery: Enhanced Ni-MH
Weight: 3.2 kg * "passive" matrix display

61.000,-

Huurkost (PC-Verhuur - 1670): 2.200,- /maand
(met afkoopmogelijkheid)

Celeron 650MHz
TOSHIBA/Satellite 1730CDT/64MB RAM/6GB HD/4MB
VRAM/128KB cache/12.1" TFT **

Integr.: FDD + CD-ROM x24/Stereo Sound System/Speakers/USB
Exp.: 2x PC Card (Cardbus)
Pointing device: AccuPoint
Modem: internal 56K
Windows Millenium NL
MS Office 2000 Pro NL (Word, Excel, PowerPoint, Access and Publish)
Battery: Enhanced Ni-MH
Weight: 3.2 kg ** "active" matrix display

72.000,-

Prijzen BTW incl.

Bestellen kan U per fax (016/32 29 59) of met E-Mail (met vermelding van studenteninschrijvingsnummer): PC-SHOP@cc.kuleuven.ac.be

Prijswijzigingen zijn mogelijk zonder voorafgaande verwittiging.

Info PC-Shop: tel. 016/32 22 01
p/a: LUDIT de Croylaan 52A

3001 HEVERLEE

3 jaar waarborg: Carry-In

Recht va

In het redactioneel van Veto nummer 10 brengt de redactie een sitaat dat de lezer moet toelaten 'zelf een mening te vorme over welk soort groepering de NSV is'. H

Waarom Veto spelt zoals het spelt

Toen u Veto voor de eerste keer las, zult u waarschijnlijk even raar opgekeken hebben. Toegegeven, woorden als 'sijfer', 'sjampion', 'eksuberant' en 'troebadoer' ogen op het eerste gezicht een beetje vreemd. Toch heeft Veto een goede reden om te spellen zoals het spelt.

Veto gebruikt gewoontegetrouw een afwijkende spelling. Vroeger was dit de zogenaamde 'progressieve spelling'. Het nadeel van deze spelling was dat er niet echt vaste regels voor waren zodat iedereen naar believen en daardoor inkonsekwent spelde. Toen Geerts met zijn spellingvoorstel op de proppen kwam, was er ineens wel een beregelde en konsekwente 'afwijkende spelling' op de markt. Veto besloot dan ook om deze over te nemen.

Hoe zit de spelling-Geerts nu in elkaar? Je schrijft eigenlijk gewoon zoals je spreekt. Hoor je een 'k', dan schrijf je ook een 'k' in

Met meer minder doen

Goup de théâtre in de Wetstraat. Terwijl Verhofstadt (VLD) en zijn ministers de laatste komma's van de beleidsverklaring bespreken, staat staatssecretaris voor Ontwikkelingsamenwerking Eddy Boutmans (Agalev) op de stoep voor de kamera. Natuurlijk is hij blij met de meer dan zestien miljard die hij de komende drie jaren aan zijn begroting toegevoegd ziet. En toch kijkt Boutmans bijzonder beteuterd. Zopas heeft de regering immers beslist dat de ontwikkelingsamenwerking vanaf 2004 gecommunautariseerd wordt "in zoverre ze betrekking heeft op de gewest- en gemeenschapsbevoegdheden." Het ziet er naar uit dat de ene hand neemt wat de andere net gegeven heeft.

Du jamais vu. De ministerraad is nog niet afgelopen en een eksellentie neemt een regeringsbeslissing op de korrel nog voor ze goed en wel is uitgelekt. Het verhaal is intussen genoegzaam bekend. Waals minister-president Jean-Claude Van Cauwenberghe (PS) had het parlementaire jaar aangevat met enkele regionalistische pasjes. Op de Waalse feesten medio september en op enkele vergaderingen met zijn Vlaamse collega's begin oktober had hij duidelijk gemaakt dat fiskale autonomie, de overheveling van gemeente- en provinciewet en die van ontwikkelingsamenwerking voor hem bespreekbaar waren. Het kabinet-Boutmans leek nauwelijks gealarmeerd.

EEN-TWEETJE

Ten onrechte. Eén lang weekend, waarin Verhofstadt zijn begrotings- en beleidsverklaring onderhandelde, volstond voor een een-tweetje met de Vlaamse regionalisten. Bert Ancliaux (VU-ID) en Costa-voorzitter Patrik Vankrunkelsven (VU-ID) waren meteen bereid op Van Cauwenberghe's suggestie in te gaan. Agalev-onderhandelaar Magda Aelvoet (Agalev) werd in geen tijd gepasseerd. Dit moment van onoplettendheid moet voor de groene minister traumatisch zijn geweest. Aelvoet komt zelf uit de derdewereldbeweging en was wellicht de enige aan de onderhandelingsstafel die al langer om de materie bekommerd was.

De belangstelling van de Waalse minister-president voor ontwikkelingsamenwerking is niet meteen duidelijk geartikuleerd. Wie lang aandringt naar Van Cauwenberghe's argumentatie voor deze communautarisering, krijgt een woordvoerster aan de lijn die zich vijandelijk maar koedert afweert

de nachtelijke onderhandelingen niet tevergeefs geprobeerd de overheveling in een 'studie van de overheveling' om te laten zetten? "In de toekomst zal de ontwikkelingsamenwerking gewoon aansluiten bij de bevoegdheden en expertise op communautair vlak. Pakweg inzake landbouw- of milieubeleid. De sanering van een baai in Ivoorkust, bijvoorbeeld. Dat is een gewestelijke materie." De Waalse kabinetsmedewerker houdt het op onschuldige voorbeeldjes. Is het toevallig dat economische ontwikkeling ook gewestelijke materie is? Spijkers op laag water noemt hij dat. "Het gaat echt niet om de promotie van de eigen eksport."

De vermoorde onschuld van de Waalse kabinetsmedewerker is helaas ongeloofwaardig. De opeenvolgende staatssecretarissen Moreels en Boutmans houden zich nu al vijf jaar lang konsekwent aan een politiek van 'ongebonden hulp'. Konkreet betekent dit dat de uitvoering van solidariteitsprojecten via internationale procedures wordt aanbesteed. Er is geen sprake meer

sa weg te roesten.

Sluitsteen van de hervorming van de internationale samenwerking die nog onder Moreels werd aangevat, is de Belgische Technische Coöperatie (BTC). Het is een naamloze vennootschap waarvan de federale staat de enige aandeelhouder is en die de konkrete uitvoering van de samenwerking met onze partnerlanden voor haar rekening neemt. Bij topman Luc D'Haese van de BTC lok je niet makkelijk een kontroversiële uitspraak uit: "Wij zijn slechts de uitvoerders van de beleidsopties van de politici," stelt de minzame professor telkens opnieuw. Achter zijn grondige eksposee over de transparante werkmethodes en expertise van zijn jonge team medewerkers schuilt echter een zekere reserve. Welke hervorming hangt de Belgische ontwikkelingsamenwerking nu weer boven het hoofd? De BTC is net op kruissnelheid gekomen. Een nieuwe koersverandering? Hoe blijf je dan medewerkers en ambtenaren motiveren om goed werk af te leveren?

van dat alleen Belgische of Europese organisaties of bedrijven in aanmerking zouden komen. Het geld van ontwikkelingsamenwerking gaat naar wie de beste kwaliteit aan de laagste prijs kan garanderen.

"Schoolbanken voor Mauretanië, waarom zouden die in Europa gemaakt moeten

Trouwens, van onze partnerlanden eisen we vaak dat zij van een 'goed bestuur' getuigen. Willen we wel eens het goede voorbeeld geven?

Han Verleyen van de studiedienst van 11.11.11 had wel verwacht dat de vraag naar de overleving van ontwikkelings

Verboden voor honden en homoseksue

Worig week kwam de Mexicaanse juriste Aline Castellanos op bezoek naar België om de pers in te lichten over de situatie van de mensenrechten in Mexico. Ze is lid van LIMMEDDH, een organisatie die strijdt voor de bescherming van de mensenrechten.

Zeventig jaar lang was in Mexico de traditionele partij PRI aan de macht. Vicente Fox, de presidentskandidaat van het conservatief-rechtse PAN, bracht hier verandering in. Afgelopen vrijdag ging zijn ambtstermijn officieel van start. Wereldwijd is er nu de hoop op een verandering en verbetering van de mensenrechten in Mexico. Fox ziet zichzelf immers als de inkarnatie van de hoop van het Mexicaanse volk.

Aline Castellanos Jurado: «De nieuwe president is eerder de inkarnatie van verandering dan van hoop. Zijn campagne en propaganda genereerden bij het volk hoge verwachtingen, maar de ontgoocheling steekt nu al de kop op omdat Fox nog niet handelt zoals beloofd. Zo lanceerde hij een plan om belastingen op voedingswaren en medikatie te heffen, terwijl dit niet in zijn campagne stond. Na meer dan zeventig jaar PRI-regering kan Fox wel zorgen voor wijzigingen in de structuren van de heersende groepen. Het is nog niet geheel duidelijk wie de vroegere PRI-groep gaat vervangen, maar het gaat wel in de technokratische richting. Het kabinet dat Fox samenstelt, telt meer bedrijfsleiders en ambtenaren, dus mensen zonder politieke loopbaan en ervaring.»

Veto: *De media roepen de jongste verkiezingen uit tot de meest transparante in de Mexicaanse geschiedenis. Was dat werkelijk het geval?*

Castellanos: «Dat zou kunnen: alle verkiezingen uit het verleden gingen gepaard met een behoorlijke portie fraude. Voor 1994 werden de verkiezingen altijd gewonnen door de PRI, die in eigen rangen een opvolger aanduidde zonder dat de oppositie deze echt in vraag kon stellen. Bij de verkiezingen van 1994 werd er andermaal op grote schaal gesjoemeld. De PRI beschikte over een skala van technieken om druk uit te oefenen op de stembusgang. Ze kochten stemmen met grove leugens, twee kilo bonen of een beetje geld. Sociale programma's dienden vaak als morele dwang en manipulatie. Vlak voor de verkiezingen ging het PRI bijvoorbeeld studiebeurzen uitdelen in een achtergesteld gebied. Verder werden groepen die openlijk met de oppositie sympathiseerden, uitgesloten van de stembusgang door het intrekken van stemmachtigingen en het laten verdwijnen van de uitwijzing voor de stembus. Vlak voor

kontrole op informatie: er zijn geen onafhankelijke radiozenders of televisiekanalen. De meeste zijn privaat en hebben sterke banden met de industriële en politieke machtsgroepen. De regeringspartij PRI verweet de publiciteitsverantwoordelijken van Fox dat ze eerder een produkt verkochten dan een ideologisch programma verdedigden. Ook opiniepeilingen maakten deel uit van de campagnes. Omdat de PRI de opiniepeilingen zelf organiseerde, kwam zij als

«Mexico krijgt trouwens ieder jaar een certificaat van de VS voor haar meewerking in de strijd tegen drugs. Het gaat om militaire steun in de vorm van wapenleveringen om guerillagroepen te bestrijden. Er bestaan ook documenten over de Noord-Amerikaanse interesse om heel Latijns-Amerika te controleren en zichzelf te beschermen tegen revolutionaire rebellenbewegingen door middel van militair advies aan de Zuid-Amerikaanse overheden. Er

(foto Pieter Van der Aa)

overwinnaar uit de bus. Ook enkele universiteitsdomeinen zijn het lijkende PRI

zijn documenten die signaleren dat er meer van de CIA heeft bestaan behalve in

Wanneer iemand wordt aangehouden, wordt hij gemarteld, vooral als hij journalist, verdediger van de mensenrechten of lid of leider van een onafhankelijke sociale beweging is. Een organisatie van familieleden van verdwenen en politieke gevangenen zegt dat er in Oaxaca 258 politieke gevangenen zijn. Er zijn volksverhuizingen ten gevolge van de militarisatie in bepaalde

nog niet wat de politiek van Fox is. Hij heeft wel al gezegd dat hij belangstelling heeft voor het respect van de mensenrechten. Men heeft net een mensenrechtenambassadeur benoemd. Of het een engagement van Fox is voor deze rechten? Punt blijft dat tot nu toe dat de mensenrechten konstant geschonden worden, vooral de burgerlijke en politieke rechten.»

schonden zijn en haar rechten kan opeisen. Wij geloven dat er een legaal kader is waarin we kunnen stellen dat menselijke wezens recht hebben op vereniging, vrije meningsuiting. In die zin werken wij: mensen bewust maken en bekampen door schendingen te documenteren. We zien die regels als onze strijdvlag. De autoriteiten beseffen dat wij weten welke onze rechten zijn en dat we ervoor gaan. Historisch gezien zijn die rechten verworven door sociale strijd en burgerlijke eisen, het zijn nooit toegevingen van de overheid geweest. Vandaag hebben de burgers recht op vrije meningsuiting, maar dit geldt vooral voor zij die zich hebben georganiseerd en hun rechten hebben opgeëist. Daarom moeten we blijven mobiliseren en eisen stellen opdat ze de wet ook in de praktijk omzetten en zouden tegemoet komen aan wat ons nog tekort komt.

Wij hebben ons gespecialiseerd in burgerlijke en politieke rechten. Er zijn veel meer te beschermen rechten. Maar wij redeneren dat als deze minimumrechten zoals vrijheid van meningsuiting en petitie-recht niet gewaarborgd zijn, men ook niet de rest kan eisen zoals toegankelijk onderwijs, respect voor de privacy, vrouwenrechten zoals het abortusrecht.

Veto: *Fox heeft beloofd de dialoog aan te gaan met het EZLN.*

Castellanos: «Dat is nog niet gebeurd. Fox is natuurlijk nog niet officieel als president aangetreden. Waarschijnlijk zal het EZLN geen gesprek aanvaarden want er bestaat al een verdrag tussen de regering en het Zapatistenleger: de akkoorden van San Andres. Deze verdedigen vooral de belangen van de inheemse bevolking, maar zijn van ruimer nationaal belang. De Zapatisten streven dan ook naar een "paz de justicia y de dignidad" die meer vraagt dan de sociale vrede bereikt met dwang en uitbuiting. Door de erkenning van de inheemse volkeren streeft men niet naar een afscheiding van Mexico, maar naar participatie en weerklink bij het nemen van beslissingen die hen aangaan. De meerderheid van de indianen woont in de zuidelijke gebieden van Mexico, een zone met veel natuurlijke rijkdommen. Ze willen participatie krijgen om deze rijkdommen op een juiste en rechtvaardige manier uit te buiten en om hun cultuur te behouden en te garanderen. Autonomie zou hen hierbij kunnen helpen om wetwijzigingen door te voeren. Veeleer dan opnieuw te onderhandelen en alles in vraag te stellen, moeten de bestaande akkoorden gerespekteerd en uitgevoerd worden.

Veto: *Zal Fox die harde politiek voortzetten?*

Castellanos: « Alles wat Fox beloofde in zijn campagne, gaat nu de mist in. Hij zegt nu belastingen door te voeren op geneeskunde en op de levensmiddelen, wat niet populair is want het zijn levensnoodzakelijke dingen die duurder worden. In Mexico was er een grote vreugde dat het PRI zou veranderen. Door de verkiezingen heeft de grootste partij, die gedurende 70 jaren geregeerd heeft, plaats moeten ruimen voor een andere partij. Het resultaat van de verkie-

(foto archief)

regio's. In de streek van Loxicha is er een sterke militarisatie: seksuele misbruiken van vrouwen door het leger, weliswaar niet formeel aangeklaagd wegens angst voor represailles. In het algemeen wil de politie de Mexicanen kwellen. Een bevelschrift van de hogere militaire posten voor het hele leger verordent dat de mensenrechten moeten gerespekteerd worden. We zullen zien wat het resultaat hiervan is want tot nu toe is er van hun kant nooit respect voor personen getoond. We weten

Veto: *Hoe kan een mensenrechtenorganisatie werken als er geen wet is die gewelddadige aanhoudingen en verdwijningen verbiedt en ongestraft laat?*

Castellanos: «Wij baseren ons op de Mexicaanse grondwet en op internationale verdragen over burgerlijke en politieke rechten en sociale-ekonomische en kulturele rechten. Deze verdragen zijn allemaal door Mexico geratificeerd. We denken dat hoe meer informatie de bevolking heeft, des te meer kan aanklagen dat haar rechten ge-

DODE DICHTERS KRING DICHT DE GATEN IN JE HOOFD

“Ik blijf de dichtkunst trouw tot in de dood”

Iwent to the woods because I wanted to live deliberately. I wanted to live deep and suck out all the marrow of life,” zo luidt het motto van het groepje studenten uit de film *Dead Poets Society*. Zij zijn echter niet de enigen die vinden dat poëzie meer te bieden heeft dan vernuftige metra en sublieme rijmschema's. Ook hier in Leuven bestaat er een Dode Dichters Kring.

Alain Van Den Broecke, Liesbet Bouwen, Veerle en Ellen Claes, studenten van het departement Lerarenopleiding aan de Katholieke Hogeschool Leuven (KHL) zijn al jaren gefascineerd door het geschreven woord. Samen besloten ze die vaak passieve bezigheid ietwat te aktiveren. Daarom gingen ze van start met de Dode Dichters Kring (D.D.K.).

Voorzitters Alain en Ellen lichten het ontstaan van D.D.K. nader toe: “In de les-

sen poëzie dissekteerden we wekelijks gedichten. Vaak bleven er na de bespreking alleen stinkende karkassen over waarvan de ingewanden door menig pen en computer werden verwerkt. Hoewel we van de schrijfselen van grote auteurs hielden, konden we niet echt akkoord gaan met de manier waarop zij in hun blootje werden gezet. Daarom gingen we zelf op zoek naar wat poëzie voor ons betekende. Zo begonnen we met de Dode Dichters Kring.”

De Dode Dichters beseften al gauw dat wie a zegt, ook b moet zeggen. Ze wilden verandering, maar *wat* wilden ze nu zo graag anders zien? “We wisten eigenlijk relatief snel waar we naartoe wilden groeien: weer kunnen genieten van de woordkunst. Daarvoor moesten we alles wat we reeds wisten van gedichten zo snel mogelijk vergeten. Dit leek zeer eenvoudig, maar al snel bleek het toch best moeilijk om het boekje met achtergrondinformatie dicht te houden om zo onbevooroordeeld een tekst te kunnen benaderen.

Eens dit ons lukte *voelden* we als het ware wat gedichten te bieden hebben.”

De Dode Dichters hadden zo een startpunt. Zij wisten wat voor hen belangrijk was in het benaderen van dichtkunst. Vervolgens moesten ze zichzelf ook op de een of andere manier voor de buitenwereld profileren. Ze vonden dat poëzie niet alleen bestemd was voor kleine elitegroepjes, maar dat iedereen van poëzie moet kunnen proeven. Daarom begonnen ze op het departement Lerarenopleiding overal gedichten uit te hangen. Iedereen sprak erover en vroeg zich af wie zich daar in godsnaam mee bezighield: D.D.K. prikkelde, maakte nieuwsgierig en deed mensen vragen naar meer.

Vanaf dat moment besloot de kring om tweewekelijks een bijeenkomst te houden waar iedereen samen met hen kon genieten van de taal en haar spel. “We wilden van onze eerste bijeenkomst iets speciaal en mysterieus maken. Vandaar dat niemand behalve wijzelf de lokatie ervan kende. We lieten de mensen gewoon om 22.22u naar Alma 2 komen. Daar werden ze opgewacht door een in het zwart geklede Dode Dichters Samen met hem doken ze onder. “ Op die eerste vergadering werd er heel wat afgelezen. Niet alleen de grote namen (zoals Herman De Coninck en Hugo Claus), maar ook de minder bekende (Koen Stassijns en Karel Sergen) passeerden de revue. Er was in stilte genoten, maar aan de andere kant gelukkig ook wat afgelachen.

REKLAMI
PROCTOR
GAMBLE

KATERN KLIMAATKONF

GROEIENDE INTERNATIONALE MILIEUPOLITIEK: EEN GESCHIEDENIS

Meestal een maat voor niets

Manneer mensen van over heel de wereld samenkomen en proberen om die wereld te redden, loopt dat niet altijd van een leien dakje. Dat bewees men in Den Haag onlangs weer. Hoe hebben andere mensen het er in eerdere tijden van afgebracht? Een kort relaas over vijftig jaar milieupolitiek.

Tot in de jaren zestig werden milieuproblemen niet internationaal behandeld, was men vooral op wetenschappelijk-technisch niveau bezig en ontbrak het aan publieke belangstelling. Internationaal kregen maar drie gebieden de nodige aandacht, wat zich uitte in samenwerkingsakkoorden. Een eerste akkoord betrof het in stand houden van de wilde flora en fauna. Zo kwam er in 1946 een internationaal verdrag ter regularisatie van de walvisvangst. Ten tweede was men ook bezig rond de vervuiling van de zeeën, ingegeven door een aantal rampen. Zo kwam er in 1958 de *Convention on the high seas*. Een derde werkdomein waren de atoomwapens.

Een rond deze materie gesloten verdrag is de *Antarctic Treaty*, waarin een verbod op wapentests en nucleair afval op Antarctica tot stand kwam. In veel van deze activiteiten namen landen en regeringen het voortouw. In de sixties kwamen de niet-goevernemente organisaties (NGO's) opzetten. In de jaren voor 1972 was er ook sprake van een intellectuele ontwikkeling. Men begon meer de wisselwerking te zien tussen menselijke activiteit, milieu en de menselijke gezondheid. Milieuvervuiling bleek niet enkel nefast voor de natuur op zich, maar ook voor de mensen die erin leven.

Eveneens was er een sterke neiging tot doemdenken. Zo kreeg men na de opkomst van de ruimtevaart een ander beeld van de aarde, namelijk dat van een fragiel blauw puntje in een grote ruimte. Men stelde zich vragen. Wat is de draagkracht van de aarde? Wanneer zal ze verzadigd zijn? Hoe zit het met de bevolkingsgroei? Dit groeiende bewustzijn leidde tot de vraag naar kollektieve actie. Daaruit volgde dan de eerste milieukonferentie, Stockholm 1972.

KOMPROMIS

Het uitgangspunt van deze conferentie was een raamwerk binnen de VN verwe-

het United Nations Environment Programme (UNEP), dat voor zijn rol als koördinator en katalysator helaas maar een klein budget kreeg. De belangrijkste prestatie van Stockholm was echter het samenbrengen van overheden om te debatteren over internationale milieuproblemen en de basis die gelegd werd voor de ontwikkeling van een milieuwetgeving.

SAMENRAAPSEL

Ontwikkelingen in de jaren vòòr de Rio-konferentie waren een toename aan wetenschappelijke kennis, groei van de activiteiten en aandacht voor de complexiteit. Er was echter weinig concrete actie. De publieke bezorgdheid nam wel toe, versterkt door een aantal grote rampen in de jaren zeventig die beschouwd werden als een bewijs van het potentiële gevaar van de industrie. Pas halweg de jaren tachtig kwam er aandacht voor de bredere vragen die zo belangrijk leken in Stockholm.

De weg naar de Rio-konferentie (officieel United Nations Conference on Environment and Development of UNCED) werd geplaveid door een resolutie in 1989 die het globale karakter van milieuproblemen en het belang van internationale samenwerking benadrukte en enkele grote zorgen zoals de atmosfeer en mens en gezondheid identificeerde. De conferentie zelf vond plaats in Rio van 3 tot 14 juni 1992. Belangrijk was dat men milieuzaken in het centrum van de economische politiek wilde krijgen. Er kwam een Rio-deklaratie, een verzameling van zevenentwintig principes waarin mensen centraal gesteld werden en een geest van samenwerking schuilde. De vraag rees in hoeverre dit niet-bindende akkoord nieuw dan wel een samenraapsel van bestaande principes en ideeën was.

Agenda 21, ook een niet-bindend akkoord, was een actieplan om de punten uit de deklaratie te kunnen verwezenlijken. Het had zowel sociale dimensies (bijvoorbeeld de

De klimaatkonferentie in Den Haag, die op 13 november 2000 van start ging, was opnieuw een maat voor niets, althans op het vlak van de internationale akkoorden. Er worden wel degelijk individuele acties ondernomen door een aantal bezorgde landen, maar echte oplossingen hoeft men niet te verwachten als de internationale samenwerking niet van de grond komt. De verschillende blokken op de conferentie hadden er immers een handje van weg om elkaar de schuld in de schoenen te schuiven. Iedereen stelde zich ontoegeeflijk op. Ook Europa, dat rekende op een uitputtingslag, wilde niet van zijn nochtans vrij verregaande standpunt wijken.

RIJSTVELDEN

Tijdens de conferentie onderscheidden zich vier grote blokken, elk met hun eigen eisen en beweegredenen. De Europese Unie stond voor de meest vooruitstrevende maatregelen: het terugdringen van de CO2-uit-

KATERN KLIMAATKONFEREN

EL NIÑO: EEN BEDREIGING VOOR ONS KLIMAAT?

Kokende oceanen of een ijswoestijn?

Algehele opwarming: terechte vrees of overroepen problematiek? Feit is dat het weer de voorbije jaren raar aan het kronkelen is geweest. Heeft dit alles te maken met het broeikas effect of moeten we alle schuld bij El Niño leggen? Hoe past dit alles in het algehele weersysteem?

El Niño/La Niña, zijn de dominerende factoren van het klimaat beschouwd over een periode van enkele tientallen jaren. El Niño kadert in het *El Niño Southern Oscillation* (ENSO) systeem, een één- à tweejarige cyclus. El Niño is de warme variant van de normale toestand — La Niña genaamd — en komt gemiddeld om de drie à zes jaar voor. Hij duurt van enkele maanden tot een aantal jaren en wordt gekenmerkt door een globale verandering in neerslagpatronen. De gevolgen zijn voornamelijk zichtbaar in de Stille Oceaan.

ving van Peru en Chili. Het koudere, dieper gelegen water komt in het oostelijke deel (Zuid-Amerika) aan de oppervlakte, ter vervanging van het weggestuwde water dat zich nu grotendeels in het westen bevindt. Hierdoor krijg je een temperatuurverschil van acht graden tussen beide uiteinden van de Stille Oceaan.

El Niño komt ter sprake wanneer de oostenwind in sterkte afneemt en het opgestuwde water ten dele kan terugstromen naar het oosten. Waarom de passaatwind in kracht afneemt, is niet helemaal duidelijk — winden vinden hun basis in drukverschillen die op hun beurt worden veroorzaakt door een verschil in temperatuur. Je krijgt dan een onlogische westooststroming ten gevolge van de zwaartekracht die in mindere mate gecompenseerd wordt door de stuwkracht van de passaat. De hoeveelheid koud water — afkomstig uit de diepere lagen van de oceaan — die het oppervlak bereikt, is kleiner, waardoor het water in het oostelijke deel warmer zal zijn dan nor-

water maken het de landbouwers heel moeilijk of zelfs bijna onmogelijk om een redelijke opbrengst te verkrijgen.

HERSTEL

Dit alles vormt het begin van een vicieuze sirkel: de afnemende wind doet steeds meer water terugstromen. Het westelijke deel van de oceaan wordt alsmaar warmer. We hebben echter nog altijd geen kokende oceanen, dus de effecten van El Niño moeten ergens gecompenseerd worden. Het herstellen van het evenwicht gebeurt dan zijn de *Rossby waves*, een soort getijdgolven. Ze bewegen zich zeer traag. Ze meten tot enkele duizenden kilometers in lengte, maar zijn veel dunner waardoor ze nauwelijks te onderscheiden zijn. De bovenste honderd meters bewegen zich in de tegenovergestelde richting van de onderliggende waterlagen. De *Kelvin waves*, die iets sneller zijn en enkel dicht bij de evenaar voorkomen, luiden het herstel van de temperatuurverandering in.

De Kelvin wave vormen zich in het westen van de Stille Oceaan en bewegen zich voort richting Zuid-Amerika. In het midden van de oceaan groeien ze uit en vormen de gigantische Rossby waves die na verloop van enkele maanden de kust van Zuidoost-Azië bereiken, waarna ze recht omkeert maken. Deze enorme watermassa, die kouder is dan het warme El Niño-water doet het zeewater zijn normale waarden aan nemen. Alleen gaat dit zeer traag waardoor de effecten van El Niño lang kunnen naderen.

Dat El Niño een mondiale weerslag heeft, valt te betwijfelen. Het voorkomen

van overstromingen en aanhoudende droogtes in bepaalde gebieden of het voorkomen van koudere winters zou verband kunnen houden met El Niño. Hierover is nog niet

(foto Pieter Van der Aa)

Reeds in de vijftiende eeuw had Pizarro het tijdens zijn verblijf in Zuid-Amerika

maal. Ook de koude overheersende Humboldtstroming buigt, mede door de wind, af naar het westen

KATERN KLIMAATKONF

MEER DAN MILIEU OP HET SPEL

Verhitte gesprekken tussen pool en evenaar

Wanneer de internationale regeringsleiders zich buigen over klimaatverandering denken zij aan meer dan alleen het verdwijnen van een tropisch eiland hier of een waardevol bos daar. De toekomst van de eigen welvaart staat ter discussie.

Is het rechtvaardig de ontwikkelingslanden in hun economische groei af te remmen terwijl het westen vijftig jaar lang ongebreideld kooldioxide mocht uitstoten? Dat is de kernvraag in het debat over de emissie-redukties, en een antwoord formuleren is niet evident. Het maken van concrete afspraken op klimaatkonferenties is dan ook meestal het resultaat van lang schipperen tussen de belangen van de Amerikanen, de Europeanen en de ontwikkelingslanden.

KOLONISATOREN

De Verenigde Staten (VS) zijn steeds aanhanger geweest van een liberale filosofie en volgen in grote lijnen de strategie van de multinationals. Zij willen liefst zo weinig mogelijk emissiereductie realiseren in eigen land. Veel zal wel afhangen van hoe de Amerikaanse presidentsverkiezingen uitdraaien. Er is immers nogal wat onderscheid tussen George W. Bush, de sultan van de oliestaat Texas, en Al Gore, die bekend staat als *the ozone guy* en gesteund wordt door enkele respectabele milieu-organisaties. Ook landen zoals Canada en Australië zitten meestal op de lijn van de VS.

De Europese Unie (EU) heeft steeds gekozen voor een tussenpositie. De normen voor Kyoto werden zelfs vrijwillig verstrengd. Toch is de EU niet altijd even konsekvent. In de nationale industrieën krijgen de producenten van fossiele brandstoffen nog altijd royale subsidies. Schone energiebronnen krijgen nauwelijks steun. De EU belooft echter beterschap en vindt dat elk land moet beginnen in de eigen achtertuin vooraleer met de vinger te wijzen naar andere landen. Nochtans vraagt ze dat landen zoals Argentinië en Mexico zich ook beperkingen zouden opleggen.

De armste ontwikkelingslanden zijn eensgezind. Zij vinden het niet fair dat de kolonistoren uit het westen, na eerst hun grondstoffen geplunderd te hebben, nu ook nog eens hun klimaat verpesten. Daarom eisen ze het recht om hun eigen economie te blijven ontwikkelen terwijl de ontwikkelings-

landen moet bezuinigen, hoe duurder het immers wordt om kleinere maatregelen te nemen. De reductie die zo in België wordt gerealiseerd, mag Nederland op haar eigen rekening schrijven. Dit is de *Joint Implementation*.

Een tweede geval. De Nederlandse vuurwerkindustrie kent een echte *boom* en het ziet er niet naar uit dat ze hun reductiepercentage zullen halen. In België dooft de regering 's nachts de lantaarns langs de autostrades en moeders worden aangemaand extra wintertruien te breien voor hun kinderen. Gevolg: de Belgen reduceren meer dan eigenlijk nodig is. Omdat het nettore-sultaat positief is, zou Nederland een stuk van de emissierechten van België kunnen kopen. Beide landen blijven dan binnen de marges.

Nog een manier om korting te krijgen is het overdragen van schone technologie aan andere landen in het kader van het *Clean Development Mechanism*. In ons voorbeeld zou Nederland dus de nodige know-how leveren om windmolens te bouwen aan de Belgische kust. Een nieuw voorstel, door de VS gelanseerd, is de mogelijkheid aan herbebossing te doen als onderdeel van de reducties. Hierover bestaat nog geen eenstemmigheid omdat het meer lijkt alsof een aantal landen hun verantwoordelijkheid ontlopen.

BEURS

Die flexibele instrumenten hebben echter ook vreemde effecten. Neem nu Rusland. In de vorige protokols werd afgesproken dat de Russen een lichte emissiestijging mochten optekenen. Nu blijkt dat Rusland al jarenlang ruim *onder* het nivo van 1990 ligt. Het resultaat van een efficiënt en groen beleid? Natuurlijk niet. Het uiteenvallen van de Sovjetunie is hier de achterliggende reden. Met verhandelbare emissierechten zouden zij

beperkt emissierecht. Ook China en India zijn hier om begrijpelijke redenen sterk voorstander van.

PRAGMATISCH

Hoe moeten deze flexibele instrumenten nu geëvalueerd worden in het licht van de noord-zuid verhoudingen? Het antwoord is nogal ambigu. Positief gezien zijn deze mechanismen belangrijke hefboomen om tot een reductie op wereldschaal te komen. Hiervoor is wel een onafhankelijk controleorgaan vereist. Er gaat eveneens een sterk herverdelende werking van uit, omdat de ontwikkelde landen een deel van hun welvaart zullen moeten afstaan om de rest van de wereld hun economie op duurzame wijze te laten uitbouwen.

Anderzijds bestaat het risico dat de westerse landen hun bijdragen zullen kwalificeren als 'ontwikkelingshulp'. De reeds bestaande steun kan worden teruggeschroefd zodat er geen einde komt aan de afhankelijkheidsrelatie tussen noord en zuid.

Het handhaven van de normen, het zogenaamde *monitoring*, vormt een zeer specifiek probleem. In het Kyoto-protokol worden voor het eerst sancties voorgesteld omdat een heleboel landen het verdrag ook

Geen sprookje, misschien wel een happ

Fr was eens een Amerikaanse ekonomist – hij heette Tobin – die zijn geschiedenis kende. Toen zijn president in 1971 besliste dat vanaf dat moment alle muntkoersen vrij zouden zijn, voorzag hij nieuwe financiële crises zoals die van de jaren dertig. Het jaar daarop kwam hij met een voorstel om deze rampen te voorkomen: de Tobintaks was geboren.

Eerst even een paar decennia terug in de tijd. De tweede wereldoorlog had een hoop ekonomieën ontredderd achtergelaten. Om het probleem van de huizenhoge inflatie het hoofd te bieden, werd een systeem ontworpen waarin nationale munten slechts binnen strikte marges konden stijgen of dalen. Ze hingen allemaal vast aan elkaar en aan hun goudwaarde.

Vijfentwintig jaar later vond Amerika het niet langer opportuun dit systeem in stand te houden. De muntkoersen werden vrij gelaten, wat de deur voor speculatie wagenwijd openzette. Banken, pensioenfondsen, multinationals en rijke individuen konden nu veel winst maken door grote hoeveelheden kapitaal van de ene munt naar de andere om te zetten. Dat dit arme landen snel nog armer zou maken was een logisch gevolg.

CRASH

Tobin was niet bepaald een idealist die van plan was hoogst persoonlijk de kloof tussen arm en rijk te dichten. Wel was hij bang dat toestanden zoals die in de jaren dertig zich zouden herhalen. Onrust op de financiële markten en sterk schommelende koersen kunnen immers leiden tot de gevreesde 'crashes'. Daarom stelde hij voor een taks van 0,1% te heffen op financiële speculatie. Hiermee hoopte hij de spekulanten af te schrikken. Daar de taks op transnationaal nivo geheven zou worden, leek het ook logisch het opgebrachte geld te gebruiken voor het oplossen van internationale problemen als milieurampen en armoede.

De kritiek op de Tobintaks was niet mals. Ten eerste werd geopperd dat niet alleen de spekulanten erdoor gevisieerd werden, maar ook bijvoorbeeld de handelaars. Het was immers niet de bedoeling de wereldhandel te gaan afremmen! Het tweede tegenargument was dat de taks veel te laag lag om spekulanten af te schrikken. De winsten die zij beoogden, lagen immers vele malen hoger dan de voorgestelde 0,1 procent. Men besloot uiteindelijk dat de taks niet alleen niet wenselijk, maar ook niet haalbaar was omdat ze vooral ten voordele van de

Ondertussen zijn er weer twintig jaren voorbij gegaan en zijn de voorspellingen van Tobin uitgekomen. De Europese en Amerikaanse markt hebben zich weliswaar goed weten te handhaven, maar in Zuid-oost-Azië hebben crashes tot een economische en sociale catastrofe geleid. Bedrijven gingen over de kop, duizenden mensen stonden op straat, de armoede schoot pijlsnel de hoogte in. En dat alles terwijl enkele jaren geleden Zuid-Korea nog door de wereldbank bestempeld werd als de elfde

Door deze evoluties – en de crises die ze tot gevolg hadden – gaan er tegenwoordig weer stemmen op om de Tobintaks van onder het stof te halen. In een aangepaste vorm weliswaar, want de toendertijd geformuleerde kritieken waren wel terecht. De aangepaste vorm van de Tobintaks wordt ook wel 'Spahntaks' genoemd. Spahn stelt voor om met twee verschillende taken te werken.

Eén minimale taks van 0,01% zou worden geheven op alle muntwisselingen

sterkste ekonomie ter wereld. Het is duidelijk dat er geen logisch verband meer is tussen de materiële gezondheid van een land en de waarde van zijn munt.

MUISKLIK

Hoe komt dat zo opeens? Dat verband is er altijd geweest, maar de laatste tijd wordt het verbroken door twee factoren. Enerzijds is er de gigantische omvang van de betrokken kapitalen. Als je kijkt naar het lijstje van de rijkste mensen op aarde, kan je bijvoorbeeld zien dat het persoonlijk vermogen van Bill Gates overeenkomt met de nationale

Dit is zo weinig dat de handel er geen negatieve gevolgen van zou ondervinden. De spekulanten kunnen er iets meer last van hebben omdat die meermaals hetzelfde kapitaal omwisselen. De opbrengst van de taks zou een voortdurende bron van inkomsten verzekeren voor internationale projecten zoals armoedebestrijding. De tweede taks zou 50 procent tot zelfs 100 procent bedragen en ingevoerd worden bij een muntcrisis. Zo wordt speculatie op een munt in moeilijkheden lam gelegd tot de markt weer stabiel is. Dat zou grote crashes voorkomen.

“De markt is geen technisch gegeven, maar een machtsgegeven”

Op woensdag 29 november stelde Marc Vandepitte in Leuven zijn nieuwste schrijfsel voor: *Tegen de diktatuur van het kapitaal*, een uitgave van Attac Vlaanderen. De kaft van de brochure zegt nog meer dan de titel: tegen de achtergrond van een beursgebouw staat een groep netjes geklede mannen enorme zeepbellen te blazen.

Een twintigtal mensen kwam vorige week samen in het Maria-Theresiacollege om Marc Vandepitte te aanhoren. Een bont gezelschap. Iets te bont voor de organisatie want toen bleek dat er een spion van de Belgische opsporingsbrigade (BOB) in de zaal zat, werd “de persoon die niet in staat was voor zichzelf te denken” vriendelijk verzocht de zaal te verlaten. Zonder veel weerstand verliet de man de zaal. Koen Ooms, de man die zich bleek te ergeren, gaf uitleg: “Het is niet de eerste keer dat de BOB opdaagt op een van onze acties. Onze mensen krijgen vaak af te rekenen met intimidaties. Onlangs nog kreeg ik een brief om me vrijwillig te melden op het kantoor van de rijkswacht. Waarom? Blijkbaar zijn onze ideeën gevaarlijk voor bepaalde groepen.”

Na deze valse start was Vandepitte nochtans goed vertrokken. Op een rustige wijze en bijna goochelelend met sijfermateriaal wist hij de toehoorders te boeien. Zijn lezing bevatte dan ook enkele straffe uitspraken. Hij begon met een duik in de tijd tot aan de periode van de tweede wereldoorlog. Deze gruwel was voor hem uiteindelijk het gevolg van een economische depressie, met als bekendste feit de crash van Wall Street van 1929. Na de oorlog werden structuren opgezet om dergelijke financiële crisissen te vermijden: de markten werden streng gereguleerd, zowel in het binnenland als tussen de verschillende landen. Men beleefde een economische *boom* en er was de schrik voor het kommunisme. Amerika heerste zowat overal.

“James Tobin was niet progressief. Hij wou alleen chaos vermijden”

PISTE

In de jaren zeventig werd dit plaatje overhoop gehaald. De Verenigde Staten verloren hun absolute hegemonie en moesten bijvoorbeeld de Europese en Japanse dal-

funktie; zij moet bovenal een gunstig economisch klimaat scheppen.

De uiteenzetting bleef vrij theoretisch, tot op het moment dat Vandepitte de oorzaken van de financiële explosie uit de doeken deed. De oorzaken zijn velerlei. Ondanks de op dit moment gunstige economische conjunctuur in vele delen van de wereld bleef Vandepitte uitgaan van het concept van economische crisis. Door die crisis is er geen uitweg meer voor de kapitalisten in de produktieve sfeer. Investeren in produktie brengt niet genoeg winst meer op. Aan kapitaalkrachtigen is er nochtans geen tekort. Door de uitbuiting is immers een concentratie van rijkdom ontstaan. Kapitaal is nu een zeer mobiel gegeven ten gevolge van de liberalisering van de kapitaalstromen. Ook de technologische revolutie speelt een belangrijke rol. Een paar keer klikken volstaat om miljarden de wereld rond te sturen.

SPEKULATIE

Opmerkelijk was ook het aandeel in de financiële explosie dat Vandepitte toekende aan de privatisering van de pensioensektor. Die privatisering uit zich in het feit dat mensen hun geld toevertrouwen aan een pensioenfonds, dat een enorm kapitaal beheert om het later weer uit te keren. Hier vooral werd de toehoorder met cijfers overladen. In 1997 was in de Verenigde Staten (VS) 50 procent van de aandelen afkomstig van pensioenfondsen, tegenover 1 procent in 1950.

Momenteel wordt daarvoor vijfduizend miljard dollar op de financiële markten ingezet. Dat komt overeen met 64 procent van het bruto binnenlands produkt van de VS. Maar niet alleen de pensioenfondsen zijn zo gegroeid. Die eksponentiële groei tekent de gehele financiële markt. Normaal zouden de financiële markten gelijk moeten groeien met de wereldhandel en -produktie. Wel-

Een zeer interessante infografiek was deze over de deviezenmarkt. Het is op deze markt dat de duchtigste spekulaties plaatsvinden. De dagelijkse deviezenstroom is goed voor bijna tweeduizend miljard dollar. Slechts 3 tot 8 procent van deze deviezen is nodig voor de handel en de investeringen. De rest is pure speculatie. Razendgevaarlijke speculatie bovendien. Deze kan de wisselkoers van een munt beïnvloeden, terwijl deze wisselkoers van kapitaal belang is voor de positie van een land op de wereldmarkt. Als de koers van een munt bijvoorbeeld sterk daalt, zullen buitenlandse goederen veel duurder worden omdat het bin-

**“De financiële crisissen zijn a
etterbuil op een ziek licha**

nenlands geld waarmee ze gekocht worden minder waard is. Als het desbetreffende land sterk op invoer aangewezen is, betekent dit dus dat de economie blokkeert: fabrieken maken schulden, mensen verliezen hun werk, inflatie. Het hoeft geen betoog dat vooral de kleine man de pineut is. Dit is dan ook wat gebeurde tijdens de financiële crisissen in Zuidoost-Azië en Latijns-Amerika van enkele jaren geleden. Die landen werden onderuit gehaald door speculatie, een fenomeen dat dus voor een groot deel losstaat van de binnenlandse economie.

ETTERBUIL

Velen hebben zich reeds het hoofd gebroken over hoe die speculatieproblemen kunnen opgelost worden. De meeste ingang vond de Tobintaks, genaamd naar zijn ontwerper James Tobin. Deze nobelprijswinnaar economie stelde voor de financiële speculatie aan een minieme taks te onderwerpen. Tobin was niet progressief of geëngageerd. Hij wou alleen een financiële

Prettig leeg

Sinds vorig jaar is Jan Decorte terug *alive and kicking*. Met lang grijs haar en twee producties per seizoen. Een grote en een kleine, eentje met De Onderneming en eentje in Het Toneelhuis. Het vernieuwende is er een beetje af, maar de rebel van weleer blijft bevestigen.

Begin jaren tachtig zette Jan Decorte het theaterwereldje op zijn kop met zijn bewerking van Friederich Hebbel's *Maria Magdalena*. Sindsdien kan er in het teater gesproken worden van een tijd vóór Decorte en één erna. Niets was meer hetzelfde, behalve de stadsteaters misschien. Velen werden er ernstig door beïnvloed: geen regisseur, geen klassieke repetitie en veel, heel veel discussiëren over de tekst. Midden in al dat jong geweld verdween Decorte echter plotseling in de politiek en een aansluitende depressie.

Toen hij die eenmaal had uitgezweet, dook hij in 1999 plots — sterk verouderd — op in een stuk van Jan Fabre. "The Fin comes a bit earlier this siècle," was het verduikt, "but business as usual". Dit was slechts een voorafje voor zijn herfstoffensief. Samen met De Onderneming maakte hij *Bêt Noir*, zijn visie op Sophocles's *Antigone*. Het was zijn eerste eigen tekst sinds het wrede *Bloetwollefduivel*. Later dat seizoen maakte hij bij Het Toneelhuis *Marieslijk* naar Brecht.

GOEROE

Decorte is dus opnieuw alomtegenwoordig. Zijn rol als rebel heeft hij ondertussen wel ingeruild voor die van *éminence grise*. De goeroe van het Vlaamse teater maakt dit jaar zijn tweede stuk met De Onderneming. *Sasja Danse* is een Decortiaanse bewerking van Tsjechov's *Ivanov* over

een dertiger die ten prooi valt aan de verveling. Naar gewoonte heeft Decorte het radikaal herleid tot zijn essentie. Van het ellenlange praatstuk van de oude Rus maakte hij een vinnige komedie over de leegte van het burgerlijke bestaan. Met veel knipogen naar zijn eigen geschiedenis en een ronduit plat einde.

VERVELING

Deze komedie van de verveling — want dat heeft Decorte ervan gemaakt — krijgt meer dan eens een wrang ondertoonje. Soms sarkastisch, soms knipogend, verwijst hij vaak naar zijn eigen geschiedenis. Het publiek kent die en lacht dan ook mee wanneer Decorte de draak steekt met zijn eigen depressie. Hij doet dat heel expliciet, zoals met zijn veelbetekenende blik naar het publiek als hij het mededeelt dat hij vijfendertig jaar is — hij is al een eind over de vijftig.

Het stuk zorgt echter ook voor een van de meest beklijvende momenten van dit teaterseizoen. Decorte en zijn vrouw Sigrid Vincks, ook op het toneel een echtpaar, staan oog in oog in konflikt. "Ik zou u iets heel ergs kunnen zeggen, maar ik durf niet," verwittigt Decorte haar. De grens tussen persoon en personage is dan volledig vervaagd en je beseft dat hier twee mensen staan die veel met elkaar hebben meegeemaakt. Het heeft bijna iets exhibitionistisch en genants.

Decorte's taal is al even radikaal. Hij ontdoet zich van alle overbodigheden en duikt in de kern van de tekst. Zelf heeft hij het over "kindlijke taal" want kinderen winden er geen doekjes om: ze zeggen waar het op staat. En dat doet Decorte ook. Marlon (Decorte) is een *loser* en beseft dat. Hij heeft echter de kracht niet om zichzelf in handen te nemen. Terwijl zijn vrouw

Mieke op sterven ligt voelt hij zich aangetrokken tot de dartele Sasja.

Dokter Venus, die ook verliefd is op Mieke, wijst hem verontwaardigd terecht: "Gij degoeteert mij, hoortget. Ik vin u degoetant." Waas Gramser inkorporeert

ANTIGONE SPEELT AUTIS IN ONAN

“Geef ons heden onze dagelijkse stoot”

In opdracht van Teater Antigone schreef de Rotterdamse Anne Vegter *Autis in Onan*. Wat de titel suggereert — autisme, onanie - krijg je ook echt op je bord. Wie echter verwacht dat het autisme van zoon Autis het grootste hinderblok tot het vormen van een gezellig gezinnetje is, vergist zich schromelijk. Vegter schetst een familie die uit zijn voegen barst, en wie de schuldige is, is nog maar de vraag. Trou-

zware terminologie, het zit er allemaal in. "Of wel of niet of wel of niet." Personages gaan schuil achter hun woorden; schijnheiligheid en verstriktheid vinden we zeker niet alleen in hun gedrag terug. Taal is bij Vegter zowel vorm als inhoud, toch blijkt het terzelfdertijd een vehikel te vormen om het onzegbare gezegd te krijgen.

Het versluisende en isolatieve van de taal wordt verdergezet in de setting: een doorzichtig gordijn in tweevoud en een

niet gewild - voor elkaar en ook de douchekabine zorgt voor een zekere distantie. Maar hoe erg elk personage ook op zichzelf gericht mag zijn, toch hangen : aan elkaar vast door de verstikkende keten van het familieleven: zo begint de naam van elk personage symbolisch met een a.

Met een erotisch getinte parodie op h Onze Vader opent dochter Alice zingend d eerste scène. Daarmee is de toon gezet. Zoekt Alice naar een uitweg om haar pubrale verlangens te ventileren, zo zijn ook moeder Alice, zussen, zellite, en vader

Iemand en niemand: de strijd van het li

Fet lichaam in de strijd werpen”, dat doet Raimund Hoghe door een hele reeks voorstellingen van zichzelf en geestesverwanten uit de danswereld te presenteren. Een hele week toont het Stuc choreografen en dansers die op zeer verschillende manieren met ‘hét lichaam’ bezig zijn. Vanuit zijn eigen lichaamservaringen mag het geen wonder heten dat Hoghe een fascinatie vertoont voor de uitgesloten, de gehandicapte en de lichamelijk, geestelijk of maatschappelijk gebroken mens.

KÖRPER IN DEN KAMPF WERFEN

Met een bochel in de podiumwereld van afgetrainde lichamen vertoeven is op zijn minst gezegd eksentriek. De eenenvijftigjarige Raimund Hoghe buit zijn lichamelijke vervorming uit in zijn ritualistische dans- teatervoorstellingen. In zijn eerste en opmerkelijke soloproductie, *Meinwärts* (Klappstuk 1995), stelde hij een gipsafgietsel van zijn bochel tentoon. Door de rituele stijl van het stuk kreeg je nochtans geen indruk van ekshibitionisme of ‘zelftherapie’. Het requiem, opgedragen aan de door nazi’s vermoorde tenor Joseph Schmidt, vertelt ook een universeel verhaal rond een lichamelijk, psychisch of sociaal gehandicapte persoon. Samen met de grote Duitse choreografe Pina Bausch, bij wie hij tien jaar als dramaturg werkte, deelde hij reeds lang

verhouding met de ander, een sociaal lichaam dat worstelt en strijdt met de omgeving. Door met zijn eigen lichaam op een scène te staan en zeer esthetische voorstellingen te maken vecht Hoghe met ons aangeboren gevoel voor schoonheid en esthetiek.

voortvloeide.

Mestre danst hier een solo waarin ze op zoek gaat naar de vrijheid in een nieuwe stad. Naar een andere stad verhuizen maakt je opnieuw anoniem, je kan van voor af aan beginnen. Je vroegere identiteit gaat

A SMALL ROOM

Sarah Chase, danseres en choreografe in Toronto, brengt haar nieuwe solo *A Small Room* tijdens deze Raimund Hogheweek. Met de solo's *Muzz* en *Lamont Earth Observatory* drukten de media haar aan de boezem als dé ontdekking op het Canada dance festival. Naast eigen solo's werkte ze onder andere met Alexander Baervoets en Benoit Lachambre.

A small room speelt op een vreemde lokatie: de vergaderzaal van 't Stuc. Ook

verloren en de mogelijkheden om je een nieuwe identiteit toe te meten blijken oneindig.

Door dans, video en diaprojekties te gebruiken vervaagt Mestre de grenzen tussen realiteit, fictie en verlangens. In deze solo treedt de danseres steeds weer in dialoog met zichzelf, met haar identiteit. Ze speelt hier met de gedachte dat iedereen het potentieel bezit verschillende personen te zijn zolang hij of zij zich niet laat gevangen houden door één bepaalde status of titel. Is er sprake van een ‘identiteitscrisis’ of is dit een door de in zijn titel gevangen

Loko-Kringraad verkiest

Kringraad, de geleding van de Leuvense Overkoepelende Kringorganisatie (Loko) die zich vooral bezighoudt met onderwijs, kondigt de verkiezing aan van een aantal beleidsfuncties. Op de Algemene Vergadering (AV) van 8 december 2000 zullen volgende functies verkozen worden: één vertegenwoordiger voor de Akademische Raad uit de groep Eksakte Wetenschappen, één vertegenwoordiger voor de Onderwijsraad uit de groep Biomedische Wetenschappen en twee vertegenwoordigers voor de Kommissie Akademische Lerarenopleiding (één uit Biomedische en één uit Eksakte Wetenschappen).

Indien je je kandidaat wenst te stellen voor één of meerdere functies, dien je een schriftelijke motivatie alsook een curriculum vitae in, uiterlijk op woensdag 6 december om 18 uur. Kringraad vind je op de eerste verdieping van de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven. Daar kan je ook terecht voor meer informatie.

Telefoon: 016/22.31.09 (elke werkdag tussen 14 en 18 uur).

Email: krira@krira.student.kuleuven.ac.be.

(tv)

Veto

's Meiersstraat 5

3000 Leuven

Tel 016/22 44 38

Fax 016/22 01 03

Jaargang 27

Nummer 12

4 december 2000

Ver. uitg.: Loes Geuens

Hoofdredactie: Marie-Anne

Dedeurwaerdere

Redaktiesekretaris: Loes Geuens

Doka: Ellen 'Lei Clijsters' Claes, Saskia Renckens, Pieter 'Kannie Sjotski' Van de Aa

Medewerkers: Annelies 'David Beckham' Baudonck, Ellen Claes, Nikola 'Jan Köller' Cloet, Anne 'Gilles De Bilde' Dekerk, Joost 'Jan Wouters' de Wyngaer Kristof D'Exelle, Davy 'Bart Goor' Gelaude, Thomas 'Philippe Leonard' Leys, Caroline 'Nzelo Lembi' Leysen, Björn 'Mbo Mpenza' Mallants, Carl 'Bob Peeter' Pauwels, Saskia 'Tomas Radzinski' Renckens, Nele 'David Paas' Spaas, Chris 'Gert Verheyen' Van Acker, Heidi 'Danny Verlinden' Van Hout, Nathalie 'Gianluca Vialli' Van Leuven, Tjil 'Franky Vanderels' Vanneste, Matthieu 'Luc Nilis' Van Steenkiste, Tjil 'Michael Owen' Vereenooghe

Lay-out en vormgeving: Annelies Baudonck, Nikolas Cloet, Marie-Anne 'Didier Dheedene' Dedeurwaerdere, Filip 'Sandy Martens' Dekeukeleere, Tom 'Marco Del Vecchio' Delreux, Pieter

Avant-première nieuwe Amos Kollek film in Leuven

We zullen beginnen met het goede nieuws. In het redaktielokaal van Veto in de 's Meiersstraat 5 liggen honderd gratis filmtickets te wachten op honderd van onze snellere medemensen. *First come, first served.* En naar welke film zullen deze mensen kunnen gaan kijken? *Fast Food, Fast Women*, de nieuwe film van Amos Kollek. Deze regisseur pakte al eerder uit met films als *Goodbye, New York, Forever Lulu, High Stakes, Double Edge, Bad Girls, Sue en Fiona*. Voor de film *Sue*, een explosief portret over de sociale en economische teloorgang van een jonge vrouw in New York, ontving Kollek in 1998 zowel de Fipresci Prize als de Ecumenical Prize op het filmfestival van Berlijn.

Zijn nieuwste film moet hier zeker niet voor onderdoen want *Fast Food, Fast Women* maakte deel uit van de officiële selectie van het filmfestival in Cannes dit jaar. *Fast Food, Fast Women* is een romantische komedie over de ups en downs van moderne liefde in Manhattan. Bella, een overwerkte koffieserveerster, kijkt niet echt uit naar haar vijfendertigste verjaardag. Ze zit al veel te lang in een relatie met een getrouwde man verstrikt en waagt haar geluk bij de gefrustreerde romanschrijver en taxichauffeur Bruno. Deze keer is Bella vastbesloten geen mannen meer af te schrikken met haar dromen over een huwelijk en kinderen. Ze vertelt Bruno dat ze een hekel heeft aan de kleine monsters. Dit komt hard aan bij Bruno want zijn ex-vrouw heeft namelijk net twee kleine kinderen bij hem gedumpte. In haar coffeeshop merkt Bella trouwens op dat ze niet de enige is die het moeilijk heeft om een relatie op

Uiteindelijk overwint de liefde natuurlijk alles en Bella ontdekt dat sprookjes bestaan, zelfs in New York. Amos Kollek nam zowel het scenario als de regie voor zijn rekening en de hoofdrollen zijn weggelegd voor Anna Thomson als Bella en Jamie Harris als Bruno.

(kd)

Gratis tickets zijn vanaf dinsdag 5 december af te halen in de 's Meierstraat 5, elke werkdag van 14 tot 18 uur. De première van *Fast food, fast women* speelt op dinsdag 12 december om 20 uur in de Studio Filmtheaters in Leuven.

P	A	G	O	D	E		G	E	I	L
E	L	E	M	E	N	T		T	R	A
L	U	S		E	D	I	K		E	N
E	I	N	D		O	M	R	A	N	D
	N	E	E	M		M	O	S	E	R
O		D	I	A	M	A	N	T		U
S	T	E	N	O		N	O	R	A	
M	I	N	E	R	E		S	A	G	A
O	T		N	I	E	L		K	A	S
S	E	N		S	N	O	T	A	A	P
F	I	A	N		D	R	E	N	T	F

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
-					

- ✓ Zalige kaarten getrokken.
- ✓ Dringend een lief gevraagd voor Johan.
- ✓ Vrijheid, gelijkheid en participatieve democratie!
- ✓ Lieveke, gelukkige 21ste verjaardag. Mosj.
- ✓ De knappe, sexy, maar arme onthaalbedienenden van 't Stuc zijn op zoek naar een superrijke minnaar.
- ✓ Crisis in 't Stuc als er geen rijke vent met minimum 30 miljoen langskomt.
- ✓ De negen vrouwen van 't Stuc bedienen elke vent die dertig miljoen op tafel wil leggen.
- ✓ Funny horror op dinsdag 12 december in AV 01.12 vanaf 20u.

- ✓ De laatste Da Extravaganza Alternativa Days van deze eeuw op dinsdag 12 december in AV 01.12 met Crazy Horror avondje.
- ✓ Blonde psychologe die droomt van geschraapte worteltjes op een hemelbed wordt vriendelijk verzocht om op dinsdag 6 december vanaf 22u in de Toewip te zijn.
- ✓ Zieke eindredacteur bedankt assistenten-eindredactie voor de onmisbare hulp.
- ✓ Elke donderdag Scorpio-vergadering boven de Veto vanaf 21u.
- ✓ Maesschalck is op zoek naar een dynamische, zelfstandige sportkinesiterapeut (full time) in de regio Dendermonde (Oost-Vlaanderen). Geïnteresseerden kunnen ons

- altijd mailen op maesschalck.rehab@tijd.com.
- ✓ Zieke eindredacteur groet feestende collega's in Brugge. Hebben jullie af en toe eens aan mij gedacht?
- ✓ We deden niets anders...
- ✓ Ge weet wat ik denk over die fucking spelling-Geerts.
- ✓ Anderlecht-Club Brugge is dan toch gewroken.
- ✓ Al heeft het mij dan toch mijn enkel gekost.
- ✓ Broodjes op zondagavond zijn een probleem.
- ✓ Frietten daarentegen niet.
- ✓ De inspiratie is een beetje op.
- ✓ Schrijf ze dan zelf... op de website.
- ✓ Voor de Baetensfreaks... Het Net.
- ✓ Hyperkorrektie is een machtig woord.
- ✓ Klerus is met een K.
- ✓ Clericus daarentegen niet.
- ✓ Want clerici is een vreemd meervoud.
- ✓ Tot zover onze inleiding spelling-Geerts.
- ✓ Ge leert wat af op zo'n weekend.

MAANDAG

- 19.45 u **SINTERKLAASPECIAL** Een sprankelende activiteit rond mijters, mandarijntjes, sjokolade, stout zijn. Achteraf is er nog tijd voor een gezellig hapje en drankje, onder de ballon op het Hooverplein, org. &of, Holebi-jongeren.
- 20.30 u **TEATER** 'Ivanov' door De Onderneming & Bloet, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. CC Leuven.
- 20.30 u **TEATER** 'Sasja danse' door De Onderneming & Kaaiteater, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/250/300/350, org. Stuc.

DINSDAG

- 20.00 u **LEZING** 'De Wereldverbeteraars', Dirk Geldof over 'Niet meer, maar beter. Over zelfbeperking in de risikomaatschappij', in CC Oratoriënhof, org. Masereelfonds Leuven.
- 20.00 u **VORMING** Bijeenkomst ouders van holebi's, in Elcker-Ik, Hanswijkstraat 74 Mechelen, org. Over de Drempel.

- 20.00 u **TEATER** 'Voorname vrijage' door Teater Antigone, in Schouwburg, toeg. 450, org. CC Leuven.
- 20.00 u **TEATER** 'Autis in Onan' door Teater Antigone, in Schouwburg, toeg. 360/450, org. Stuc.
- 20.30 u **TEATER** 'Ivanov' door De Onderneming & Bloet, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. CC Leuven.
- 20.30 u **TEATER** 'Sasja danse' door De Onderneming & Kaaiteater, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/250/300/350, org. Stuc.

WOENSDAG

- 15.00 u **TENTOONSTELLING EN VOLKSKEUKEN** Slotdag van de kunsttentoonstelling in Villa Skwattus Dei met aansluitend veganistische Volkkeuken, in Schapenstraat 29, toeg. gratis, org. Morf & Sociaal Centrum.
- 19.00 u **ETENTJE IN ALMA II** We gaan gezellig samen eten in Alma II met een groep holebi-jongeren, in de inkomhal van Alma II, toeg. gratis, org. &of, Holebi-jongeren.

- 20.00 u **VERGADERING**, in Couperus & Cocteau, Diestsestraat 245, org. Labyrint.
- 20.00 u **TEATER** 'Mignon' door Walpurgis, in Wagehuys, Brusselsestraat 63, toeg. 450, org. CC Leuven.
- 20.00 u **KONSERT** Fernando Lameirinhas & band, in Schouwburg, toeg. 500, org. CC Leuven.
- 20.30 u **TEATER** 'Ivanov' door De Onderneming & Bloet, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. CC Leuven.
- 20.30 u **TEATER** 'Sasja danse' door De Onderneming & Kaaiteater, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/250/300/350, org. Stuc.

DONDERDAG

- 20.00 u **VORMING** Homo Toch Getrouwd, in kafee Erasmus, Tiensestraat, org. Driekant.
- 20.00 u **PRAATKAFEE** We organiseren een gezellig praatkafee met leuke muziek in kafee Couperus & Cocteau. Je kan hier mensen van &of leren kennen en je vindt hier meer informatie over de vereniging, in Couperus &

Bios

- 05/12 13 uur van de Tir, in Tir Na N'og.

Chemika

- 06/12 om 20.00 u: Sinterklaaskwis, in Pavo.

Cluster

- 07/12 Doop + doopfuif.

Didactica

- 06/12 om 20.00 u: Klaaskwis, 4 of 5 per-

Gezelschapspelen, in Artishock. • 06/12 Film: 'In the Name of the Father', in MTC 00.15. • 10/12 Welcome@fak, in Artishock.

Klio

- 05/12 om 20.00 u: Toneelabonnementvoorstelling 'Ivanov', in Vlamingenstraat 83. • 06/12 om 21.00 u: IFB Volleybal, in Sporthal De Nayer. • 07/12 om 20.00 u: 'Buiten de zone'-avond, in Fak Letteren 2de verdieping. • 11/12 om 20.00 u: Presidiumvergadering, in Praatkamer Fak.

LBK

- 06/12 Sinterklaasavond, in Fak

Politika

- 06/12 Soldenavond, in Politika Kaffee. • 08/12 Galabal, in Salons Georges. • 10/12 De Deftige Dagen (tot 14/12), in Politika Kaffee e.a.

Psychologische Kring

- 05/12 Vrij podium, in Pavlov. • 06/12 Sinterklaasavond, in Pavlov.

Romania

- 04/12 om 14.00 u: Feestweek: het oog. Vier films in perma Germania met aansluitend

Twee decennia frietkultuur in Leuven

Deze zomer trof Leuven een groot verlies. Marie Jeanne, de *marraine* van de Leuvense studenten, staat niet meer in haar frituur. In augustus kapte ze ermee en zo kwam er een eind aan vijftien jaren frietgeschiedenis. De nieuwe eigenaars wilden Marie Jeanne nog eens in de bloemetjes zetten en zo verzamelden op woensdag 29 november alle fans en getrouwen zich in fuifzaal Lido. Nu geniet Marie Jeanne thuis van rustiger tijden en komt ze nog slechts af en toe naar Leuven.

Veto: *Hoe was de fuif? Hoe voelt het om zo in de belangstelling te staan?*

Marie Jeanne: «Ik heb wel een beetje hoofdpijn want ik ben het niet gewoon om veel te drinken, maar je doet mee met de bende en drinkt dan een beetje teveel. Ik moest op een gegeven moment het podium op om mee te zingen met Big Bill, maar het was gelukkig om bloemen in ontvangst te nemen. De pers heeft me ook al een paar keer gekontakteerd om iets over me te schrijven of filmen, maar ik doe toch niet zomaar alles. Een interview is nog iets anders dan voor de kamera verschijnen.»

Veto: *Hoe kwam je er bij om een frituur te openen?*

Marie Jeanne: «Ik had eerder al een kafee gehad aan het station, maar ik ben daarmee gestopt in '78. Na een paar jaar thuis ben ik op zoek gegaan naar een andere bezigheid. Men zocht iemand om één of twee dagen per week in een frituur te helpen. Ik was er officieel niet voltijds, maar na verloop van tijd stond ik daar toch alleen. Zo ben ik erin gerold.»

Veto: *Het leven van een 'frietmadam' is toch wel zwaar?*

Marie Jeanne: «Ja. De frituur sloot elke dag rond zes uur 's morgens, maar dan moest ik nog alles opruimen. Ik lag meestal rond acht, negen uur in mijn bed, maar ik begon natuurlijk ook pas om acht uur. Ik heb heel lang in dat ritme gezeten. Nu begin ik me stilaan aan te passen, maar het zit er toch nog een beetje in. Ik lig nog altijd niet voor één of twee uur in mijn bed en ik heb het nog moeilijk om dan in slaap te geraken.»

Veto: *Kun je een beetje uitleg geven over het mysterie rond je naam?*

Marie Jeanne: «Marie Jeanne is niet mijn echte naam. Ik heb dat heel lang geheim kunnen houden. Het was ook wel plezant dat daar een beetje een mysterie rond hing. In het begin wou ik mijn naam niet zeggen en dan heeft men mij de naam Marie Jeanne gegeven. Mijn echte naam is Marie-
Jeanne»

komt, vraag ik toch altijd of er geen nieuws is van de studenten. Het is zolang een gewoonte geweest om van alles op de hoogte te zijn. Ik word ook nog regelmatig herkend op straat. Mijn man zegt altijd dat ik iedereen ken als we samen op stap zijn. Er is wel heel wat veranderd tegenover vroeger. Toen ik jong was, mocht alleen de zoon van de dokter of de notaris in Leuven gaan studeren en voor ons waren dat heel speciale mensen. Pas toen ik in mijn frituur met studenten omging, merkte ik dat ze helemaal niet zo speciaal zijn.»

Veto: *Heb jij iets gemerkt van mentaliteitsveranderingen bij de studenten?*

Marie Jeanne: «Vroeger gingen de studen-

in een frituur staat?

Marie Jeanne: «Iedereen heeft natuurlijk al eens een pint teveel gedronken. Sommigen gingen wel eens te ver, maar die mensen zette ik dan gewoon buiten. Je moet daar hard in kunnen zijn. Slechte betalers zorgden soms ook voor problemen. Het kan wel eens gebeuren dat je geen geld bijhebt maar geen drie keer na elkaar natuurlijk. Het waren gewoonlijk diegenen die geen geld hadden die *ambras* begonnen te maken.»

Veto: *Zijn er bepaalde gebeurtenissen die je altijd zullen bijblijven?*

Marie Jeanne: «Een van de dingen die ik nooit zal vergeten is dat enkele studenten

